
A pénzügyi szektorban működő vállalatokkal szembeni pénzbírságok: a kérdéses felső határok kumulálása

Suzan Denise Hüttemann*

Jelen tanulmány azokat a módszereket fejti ki, amelyekkel meghatározzák a pénzügyi szektorbeli vállalatokkal szembeni pénzbírságok maximális összegét. Az abszolút, forgalom-alapú és profit-alapú felső határok alternatív alkalmazása az utóbbi idők problematikus szabályozási fejleményeit tükrözi. Jelen tanulmány egy olyan szisztematikus megközelítés mellett foglal állást, amely szigorúan megkülönbözteti az elkobzást és a szankciót érintő részt. A szankcionáló rész felső határát a jogsértés absztrakt súlya alapján kell meghatározni.

Kulcsszavak: Pénzügyi szektor, vállalati szankciók, német értékpapír-kereskedési törvény, többszörös pénzbeli szankciók, bűnösség elve

Pecuniary sanctions against corporations in the financial sector: a compounding of dubious upper limits

This contribution covers the methods by which the maximum amount of pecuniary sanctions against corporations in the financial sector is determined. The alternative recourse to absolute, turnover-based and profit-based upper limits combines problematic regulatory developments of recent times. This contribution advocates for a systematic approach that differentiates strictly between the confiscatory and the sanctioning part; the upper limit of the sanctioning part should be determined by the abstract gravity of the violation.

Key words: Financial sector, corporate sanctions, German Securities Trading Act, multiplicative pecuniary sanctions, guilt principle

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.5.2187>

1. Bevezetés

Jelen tanulmány a pénzügyi szektor társasági pénzbírságaival foglalkozik. A cikk középpontjában a bírságtétel felső határának megállapítása során alkalmazott metódusok állnak, melyek számos alkotmányjogi, európai jogi, valamint rendszertani kérdést is felvetnek. Ezek a kérdések elsődlegesen az Értékpapír-kereskedelmi törvény szabályain keresztül kerülnek bemutatásra, emellett azonban olyan más

* Egyetemi tanár, Mannheimi Egyetem, Büntetőjogi Tanszék. Fordította: dr. Kókai Dániel doktorandusz, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola.

törvények is áttekintésre kerülnek, mint például a Bankjogi törvény, vagy a Hitelintézetek és pénzügyi csoportok szanálásáról szóló törvény. Az Értékpapír-kereskedelmi törvény a 120. §, 127. § és a 130. §-ai a legkülönbözőbb szabályszerűségeket szankcionálja. Összességében egy nagyon komplex szabályozási struktúráról beszélhetünk, több mint 400 különböző szabálysértési tényállási alakzattal.¹ Emellett számos bűncselekménynek minősülő tényállás is található az Értékpapír-kereskedelmi törvény 119. §-ában, amelyek éppúgy megvalósíthatnak egy szabálysértési tényállást is.² A következőkben a tanulmány tudatosan csak néhány, különösen érdekesnek tűnő aspektusra korlátozódik, amely bemutatja a szabályozási rendszer természetét.

Az utóbbi években a pénzügyi jogban a bírságolási rendszer alapvetően átalakult. Ezt a változást részben az uniós jog fejlődése határozta meg. A leglényegesebb újításokat a 2016. és 2017. évi első és második Pénzügyi szabályozásról szóló törvény keretében vezették be. Az első hasonló jellegű változások már 2015-ben végbementek az Átláthatósági Irányelvet módosító irányelvet átültető törvény elfogadása során.³ Az ennek során bevezetett újítások nem csak egy, a pénzügyi szabályozás területén érvényesülő trendet tükröznek, hanem egy olyan általános tendenciát is jeleznek, amely az egymástól olyannyira eltérő jogterületek hasonló szabályain is tetten érhető, mint az adatvédelmi jog⁴, az energiagazdálkodási jog⁵, vagy a pénzmosás elleni törvényben szabályozott joganyag⁶. Az új szabályozást tekintve rendszerszintű problémákat vet fel a pénzbírság felső határának meghatározása. A tőkepiaci tőketársaságokra vonatkozó adatközlési kötelezettség esetén a szabálysértési jog területén kívül⁷ az eljárás rendjének fenntartása során is hasonló szabályozási mechanizmusok fedezhetők fel: például a tőkepiaci tőketársaság adatközlési kötelezettségének megsértése esetén kiszabott pénzbírságnál.⁸

¹ Lásd: SZESNY – KUTHE – SZESNY: *Kapitalmarkt Compliance*, Heidelberg, 2. kiadás. 2018, 30. fejezet, RN.39.

² A szabálysértési tényállások esetén alkalmazott felső határok nem alkalmazhatók közvetlenül ezekre, vitatott ugyanakkor, hogy mely felső határoknak kellene érvényesülnie ez esetben, különösen, ha egyúttal a Szabs. tv. 17.§ (2) bekezdése szerinti szabálysértések is megvalósulnak. Lásd ACHENBACH: Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen, *wistra* 2018, 13 (21), valamint ACHENBACH: Das Höchstmaß der Verbandsgeldbuße wegen Kapitalmarkt-Straftaten, *WM* 2018, 1337.

³ Lásd: az Átláthatósági Irányelvet Módosító irányelvet átültető törvény 1. cikk (30) bek, c pontja által bevezetett módosításokat

⁴ Lásd: DSGVO. 83. cikk (4)-(6) bekezdés

⁵ Lásd: EnWG. 95.§ (2) bek, melyben az előny többszöröséig terjedő felső határt már 2005-ben bevezették és amelynek nincs európai jogi alapja, hanem azt a GWB 81.§ (2) bekezdéséhez való igazodás indokolta., lásd BT-Drs. 15/3917, S. 74.

⁶ Vö. GWG 56.§ (3) bek. 1. s. 2. pont

⁷ Vö. HGB 334.§ (3) bek. 1. s. 2. pont

⁸ Vö. HGB 335.§ (1a) bek mely az Átláthatósági irányelv 28.B. és 28c. bekezdésének a 2013/50/EU irányelv ételmében való átültetését szolgálja, lásd: BT-Drs. 58/2010, S. 57. A Szövetségi Alkotmánybíróság szerint az Alaptörvény 103. cikk (2) bekezdését a rendbíróságokra is alkalmazni kell, mivel annak is büntető szankcióshatása van. Vö. BVerfG DStR 2014, 540 (541);

2. Természetes személyekkel szemben kiszabható pénzbírságok az Értékpapír-kereskedelmi törvény (továbbiakban: Épkertv.) alapján

A probléma kifejtése érdekében először a pénzbírság Értékpapír-kereskedelmi törvény szerinti alapesetét kell bemutatni. Természetes személyek esetén a különféle szabálysértési alakzatok az Épkertv. 120. § (17) - (22a) bekezdései alapján általában összegszerűen meghatározott felső határt tartalmaznak. Ez az Épkertv. 120. § (25) bekezdése alapján az általános szabályoktól eltérően a szabálysértés szándékos és gondatlan elkövetése esetén is azonos mértékűek.⁹ Ezenkívül a legtöbb esetben egy alternatív felsőhatár is van, amelyben a jogsértésből származó gazdasági előnyt felszorozzák egy bizonyos tényezővel. A felső határ szempontjából a mindenkori magasabb összeg az irányadó.

3. Társaságok esetén alkalmazott pénzbírságok az Épkertv. szerint

3.1. Összegszerű felsőhatár. Jogi személyek és személyegyesülések számára egy, a vezető tisztségviselő által elkövetett szabálysértés esetén a Szabstv. 30. § szakasza alapján egy társasági pénzbírság is megállapításra kerülhet.¹⁰ Erre az esetre a törvényalkotó az Épkertv. 120. § (17) - (22a) bekezdéseiben nemcsak kettő, hanem három alternatív felső határt is megállapított, melyek közül a mindenkori legmagasabb összeget kell alkalmazni. Ezen kívül a jogi személyek számára létezik egy abszolút, vagyis összegszerű felsőhatár is. Ez ritkábban egyezik meg a természetes személyekre előírt mértékkel, a legtöbbször ennek a többszöröse, esetenként akár hat-hétszerese is lehet. (pl. Épkertv. 120. § (19) és (22a) bekezdése). A bírság felső határa jogi személyek és személyegyesülések esetén az Épkertv. alapján 15 millió euro (lásd 120. § (18) bekezdés S.2. pontja, (21) bekezdés 2. pontja), a bankjogi törvény szerint pedig akár 20 millió euro is lehet (Bankjogi tv. 56. § (6) bekezdés 2. pont).

3.2. Bevételekhez kötött felsőhatár. Jogi személyek esetén a felső határ alternatíváját jelentheti, ha azt az éves bevételéből vezetik le (ún. töredékbírság, Bruchteilsgeldbuße). A pénzügyi jogban ez általában a hatóságok döntését megelőző pénzügyi év összbevételén alapul. A felső határ az Épkertv. alapján ezen összeg 1,5%¹¹ és 15%¹²-a között mozog. A bevételnek a különböző szektorokban az Épkertv. 120.§ (23) bekezdés szerinti számviteli szabályok alapján különböző fogalma lehet.¹³

A bevételhez kötött felső határ a kartelljogban is jelentős problémákat okoz. Gyakran teszik kritika tárgyává az ilyen bevételhez kötött felső határt, mert az –

⁹ Lásd még: BÖSE – JANSEN: in: SCHWARK – ZIMMER (Szerk.): *Kapitalmarktrechtskommentar*, 5. Kiadás, München 2020, WpHG § 120 Rn. 98.

¹⁰ Lásd az e vonatkozású kérdésekhez, különösen az európai jognak való megfelelés kérdéséhez SPOERR: in: ASSMANN – SCHNEIDER – MÜLBERT (Szerk.): *Wertpapierhandelsrecht*, 7. Kiadás, Köln 2019, WpHG §120 Rn. 403 ff.

¹¹ In § 120 Abs. 22a WpHG i.V.m. § 17 Abs. 2 OWiG.

¹² WpHG 120. § 220. bekezdésében az OWiG 17.§ (29) bekezdésével összhangban

¹³ WpHG 120. § (18) bek.

hasonlóan mint az alkotmányellenesnek ítélt mozgó büntetési tételkeretek esetén¹⁴ – nem előre meghatározott és a jogalkalmazó számára nem előre kiszámítható. Ez pedig sérti¹⁵ az Alaptörvény 103. cikk (2) bekezdésében található határozottság alapelvét, amely alapelv a szabálysértések esetén is érvényes.¹⁶ Egy abszolút – a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság (Bundesgerichtshof) által „merevnek” nevezett – felsőhatár nem szükségszerű követelménye a határozottság alapelvének. Az ítélezési gyakorlat alapján egy relatív – a Bundesgerichtshof által „fixnek” nevezett – felsőhatár is elegendő. A meghatározottság problémakörére még bővebben ki fogok térni az elért gazdasági előny alapján számított felső határ taglalása során. Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy a bevételhez kötött felső határ kapcsán a határozottság alapelvével összefüggő aggályokat csak konkrét esetekben osztom, nem pedig alapelvi szinten. A német kartelljogi ítélezési gyakorlat nem tekinti ezt a határozottság alapelvével ellentétesnek, amennyiben a legmagasabb kiszabható összeget felsőhatárként kezeli és nem pedig az európai jogból ismert határplafonként.¹⁷¹⁸ Ráadásul a kizárólag az európai jog hatálya alá tartozó területeken – amelyekhez az Épkertv. pénzbírságra vonatkozó rendelkezései is részben tartoznak¹⁹ – az európai jog alapvető elsőbbsége miatt csak az európai törvényességi alapelvet²⁰, valamint a nemzeti határozottság alapelvének²¹ az integrációval összeegyeztethető magja alkalmazható. Ezeket a jogalkotó csak a szabályozottság esetleges hiánya esetén tölthetné ki tartalommal az Alaptörvény rendelkezései szerint.²² Az Európai Bíróság azonban a határozottság alapelvének egy teljesen eltérő értelmezését követi, amely a közös alkotmányos hagyományokból, valamint az EJEE 7. cikk (1) bekezdéséből vezethető le, ami időközben az EU Alapjogi

¹⁴ Vö. BVerfGE 105, 35.

¹⁵ Vö. BVerfG NJW 1975, 727 (730); Dannecker – Schuhr in: *LK-StGB* 1. kötet, 13. Kiadás 2020, §1, Rn. 65, 69 ff.; Büllre, *Ordnungswidrigkeitenrecht*, 6. Kiadás 2020, § 2 Rn 2 ff.; Mitsch, in: *KK-OWiG*, 5. Kiadás 2018, EInl, Rn. 121 ff.; a jogkövetkezmények érvényességéhez lásd DANNECKER: Nullum crimen, nulla poena sine lege und seine Geltung im Allgemeinen Teil des Strafrechts, in: DANNECKER (szerk.): *Festschrift für Otto*, Köln 2007, 25 (36 ff.).

¹⁶ ACHENBACH: Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen, *wistra* 2018, 13 (16); lásd ennek kritikájáról: BMJV, *Handbuch des Nebenstrafrechts*, 3. kiadás 2018, Rn. 234.

¹⁷ Vö. BIERMANN: in IMMENGA – MESTMÄCKER: *Wettbewerbsrecht: EU*, 6. Kiadás 2019, Art. 23 VO (EG) Nr. 1/2003 Rn. 115; KALLMAYER – HAUPT: Die Urteile des EuG zum Fernwärmerohrkartell - Die Bußgeldleitlinien der Kommission auf dem Prüfstand, *EuZW* 2002, 677 (681 f.).

¹⁸ Lásd BGH NZKart 2013, 195 (197 ff.) - Grauzementkartell; BIERMANN: in IMMENGA – MESTMÄCKER: *Wettbewerbsrecht: EU*, 6. Kiadás 2019, GWB § 81, Rn. 406 ff.; VOLLMER: in *Münchener Kommentar zum Wettbewerbsrecht*, 3. Kiadás, München 2020, GWB § 81 Rn. 137 ff.; BARTH – BUDE: „Die Strafe soll nicht größer sein als die Schuld“ Zum Urteil des BGH in Sachen Grauzement und den neuen Leitlinien für die Bußgeldzumessung, *NZKart* 2013, 311 (312 f.); RÖNNAU – WEGNER: in: MEYER – VEIL – RÖNNAU (Szerk.): *Handbuch zum Marktmissbrauchsrecht*, München 2018, § 29 Rn. 38.

¹⁹ ACHENBACH: Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen, *wistra* 2018, 13 (16).

²⁰ Lásd a GRC lehetséges alkotmánybíróági felülvizsgálatához BVerfG EuZW 2019, 1035 (Recht auf Vergessen II).

²¹ Lásd az alapvető jogok lényegi tartalmi követelményeinek vizsgálatáról: BVerfG NJW 2016, 1149 (1150 ff.) – Solange III; vö. BVerfG NJOZ 2016, 1879. Az Európai Bíróság szintén elfogadja ezt az álláspontot. Lásd: C-42/17. sz. *M.A.S. és M.B. ügyben* 2017. december 5-én hozott ítélet 46, 61. pont; SATZGER: Mutual Recognition in Times of Crisis – Mutual Recognition in Crisis? An Analysis of the New Jurisprudence on the European Arrest Warrant, *EuCLR* 2018, 317, (330).

²² Lásd pl. BVerfG EuZW 2019, 1021 (Recht auf Vergessen I).

Chartájának 49. cikk (1) bekezdésében is szabályozásra került.²³ A törvényesség elvének lényegi funkciója eszerint a jogbiztonság, amely megköveteli a tett és a lehetséges szankció előreláthatóságának megfelelő mértékét. A szankciónak azonban nem egzakt módon kell meghatározottnak lennie, egy általános meghatározottság elegendő. Ez a széleskörű mérlegelési lehetőség ellenére akkor is adott, ha a megállapításhoz szükséges feltételeket a gyakorlat elégséges módon konkretizálja. Ennek gyakorlati következménye, hogy az egyszerű felsőplafon alkalmazása is lehetséges.²⁴ Így a bírság tételkereteit a Bizottság eddig nem korlátozta, csak a felső határ az, ami meghatározott. A jogelméleti szempontból ez az igazságszolgáltatás és a végrehajtói hatalom korlátozásáról való lemondást jelenti. Az európai jog meghatározottság alapelveinek nem alkotja jellegzetes részét az,²⁵ hogy a törvényhozó hatalomnak a büntethetőség lényegi feltételeit részletesen szabályoznia kell.²⁶

Az Épkertv. a bevételhez kötött felső határ tekintetében más területektől, különösen a kartelljogtól eltérő szabályokat tartalmaz bizonyos esetekben a vállalatcsoport bevételére vonatkozóan. Ha adott ügyben a jogi személy esetén egy anya- vagy leányvállalatról van szó, akkor a jogi személy éves árbevétele helyett az anyavállalat éves beszámolója szerinti bevétel lesz az irányadó. Itt két konstelláció kell megemlíteni. Az egyik az anyavállalat megbírságolása, a másik pedig a leányvállalat megbírságolása a mindenkor vezető tisztségviselő cselekményének következtében. A leányvállalat esetén jelent problémát a bírságkiszabása során a vállalatcsoport bevételének az alapulvétele.²⁷ Mivel a leányvállalat a vállalatcsoporton belül alapvetően önálló, ezért nincs sem ténybeli, sem pedig jogi alapja annak, hogy az anyavállalatnak meghatározó befolyása lett volna rá.²⁸ A kartelljogban is problémát okoz a vállalatcsoport bevételének alapulvétele a pénzbírság kiszabása során. Ott azonban legalább léteznek az értelmezést szűkítő bizonyos anyagi kritériumok. A Versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény (GWB) 81.C § (5) bekezdés 1) pontja kifejezetten megköveteli a gazdasági egységként való működést, amely a leányvállalatra gyakorolt meghatározó befolyásra enged következtetni.²⁹ Az európai rendszer, különösen az európai joggyakorlat már korábban is a „gazdasági egység” koncepcióját követte. E követelmények a német

²³ C-266/06 P. sz. *Evonik Degussa kontra Bizottság és Tanács ügyben* 2008. március 22-én hozott ítélet [EBHT 2008 I-00081] 44. és azt követő pontok.

²⁴ T-23/99. sz. *LR AF 1998 kontra Bizottság ügyben* 2002. március 20-án hozott ítélet [EBHT 2002 II-01705] 286. és azt követő pontok; T-9/99. sz. *HFB és társai kontra Bizottság ügyben* 2002. március 20-án hozott ítélet [2002 II-01487] 450. és azt követő pontok.

²⁵ Vö. VOET VAN VORMIZEELE: *Kartellrecht und Verfassungsrecht*, NZKart 2013, 386 (391)

²⁶ Lásd: REMMERT: in: MAUNZ – DÜRIG (Begr.): *Grundgesetz*, Loseblatt, Stand: 92. EL 2020 101 ff.

²⁷ Lásd: ACHENBACH: *Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen*, *wistra* 2018, 13 (17 f.).

²⁸ Lásd például TIMMERBEIL – BLOME: *Steter Tropfen höhlt den Stein – Die „wirtschaftliche Einheit“ im deutschen Kartellrecht nach der 9. GWB-Novelle*, *BB* 2017, 1544 (1548 ff.)

²⁹ Lásd különösen C-97/08 P - *Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben* 2009. szeptember 10-én hozott ítélet [2009 I-08237] 54. és azt követő pontok; TIMMERBEIL – BLOME: *Steter Tropfen höhlt den Stein – Die „wirtschaftliche Einheit“ im deutschen Kartellrecht nach der 9. GWB-Novelle*, *BB* 2017, 1544 (1545).

pénzpiaci jogból teljesen hiányoznak.³⁰ Még ha meg is alkotnák ugyanezen kritériumokat, önmagukban ezek alig lennének hatásosak, mivel a meghatározó befolyás nem teszi gazdaságilag teljesítőképesebbé a leányvállalatot és a jogsértés súlyát sem növeli. Ezáltal viszont az anyavállalatokat kényszeríti arra, hogy befolyást gyakoroljon a leányvállalat működésére és ezért közvetetten felelősséget vállaljon. Mindazonáltal az Épkertv. alapján az anyavállalat közvetlen megbírságolása a leányvállalat vezetése által okozott jogsértésekért nem lehetséges, nem úgy, mint a kartelljogban a Bizottság bírságolási joga esetén. Egy társasági szankciós törvénytervezet³¹, amely jelenleg a német jogpolitikai vita meghatározó eleme, a kartelljoghoz hasonló kritériumokat állítana fel (nevezetesen a gazdasági egység és a meghatározó befolyás meglétét) és lehetővé tenné a leányvállalat vállalatcsoport bevétele alapján történő megbírságolását, valamint az anyavállalat helyállási kötelezettségét. A vállalatcsoport bevételeinek alapulvétele megfelel az általános jogfejlődés irányvonalának. Így például a GDPR. 83. cikke is a vállalatcsoport tényleges bevételeiből indul ki. Noha ehelyütt nincs lehetőség a részletesebb kifejtésre, de meg kell említeni, hogy a vállalatcsoportokra vonatkozó joganyag alapelveitől, különösen az elkülönítés alapelveitől való eltérés igencsak problematikus³². A probléma még jelentősebb, ha a bírság összegét más jogalanyok bevételeinek alapulvételével állapítják meg, anélkül, hogy teljesülne a gazdasági egység követelménye.

3.3. Elért gazdasági előny alapján meghatározott felsőhatár. Még kevésbé illeszkedik a rendszerbe és ezáltal még érdekesebbnek tűnik a felsőhatár meghatározásának harmadik módja, amely az elért előny és egy meghatározott szorzószám szorzatából áll.³³ A jogsértésből származó előny a szabálysértési jog általános rendszere szerint a pénzbírság alsó határának megállapítása során is irányadó tényező.³⁴ Erre részben nem felsőhatárként tekintenek, hanem a bírságkiszabás egyik szempontjára.³⁵ Még ha ez az álláspont egyes esetekben igazságos döntést is eredményez, a törvény szövege mégsem nyújt támpontot ahhoz, hogy a három alternatív felsőhatár közül melyikből kell kiindulni. Míg az eddigi szabályozási struktúrán a pénzbírság az elért gazdasági előnyön felül egy büntetési tételt is tartalmazott (Szabstv. 17.§ (4) bek.), addig itt a pénzbírság csak az előny összegét foglalja magában.³⁶ Az így meghatározott felsőhatár, amely jóval

³⁰ Lásd még BUCK-HEEB – POELZIG: Die Verhaltenspflichten (§§ 63 ff. WpHG n. F.) nach dem 2. FiMaNoG – Inhalt und Durchsetzung, *BKR* 2017, 485 (493); POELZIG: Durchsetzung und Sanktionierung des neuen Marktmissbrauchsrechts, *NZG* 2016, 492, (498).

³¹ BT-Drs. 19/23568.

³² TIMMERBEIL – BLOME: Steter Tropfen höhlt den Stein – Die "wirtschaftliche Einheit" im deutschen Kartellrecht nach der 9. GWB-Novelle, *BB* 2017, 1544 (1548 f.); a jogpolitikai értelemben kételkedik BUCK-HEEB – POELZIG: Die Verhaltenspflichten (§§ 63 ff. WpHG n. F.) nach dem 2. FiMaNoG – Inhalt und Durchsetzung, *BKR* 2017, 485 (493).

³³ Rendszertani különbségek csak abban az esetben állnak fenn, ha a szorzószám 1 alatt van. Ebből azonban gyakorlatilag az következik, hogy a bevétel, eredmény, hozam alapú pénzbírságok töredék bírságok, míg az előnyt és annak többszörösét alapul vevő bírságok többszöröző bírságok.

³⁴ Lásd például BaFin, WpHG-Bußgeldleitlinien II, Februar 2017, 6. f.

³⁵ Lásd ehhez SPOERR: in: ASSMANN – SCHNEIDER – MÜLBERT (Szerk.): *Wertpapierhandelsrecht*, 7. kiadás, Köln 2019, WpHG § 120 Rn. 386, 379.

³⁶ Az elsődleges büntető karakter mellett érvel SPOERR: in: ASSMANN – SCHNEIDER – MÜLBERT (szerk.):

magasabban van, mint az első két módszer esetén, vitatott, mivel a jogsértéssel ténylegesen elért gazdasági előnyt egy törvény által meghatározott szorzószámmal szorozzák meg, amely lehet 1,5; 2 vagy akár 3 is. Ez pedig a gazdasági előnyt, amely magában foglalja a jogsértéssel okozott kárt is, becslés tárgyává teszi (lásd Épkertv. 120. § (17) - (22a) bekezdései).

A felsőhatár meghatározásának ezen módja az európai uniós jogból származik, ahogy például a Piaci visszaélésekről szóló rendelet 30. cikk (2) bekezdés h pontja kimondja.³⁷ Hasonló funkciót tölt be az a felsőhatár-meghatározási mód, amikor az elért gazdasági előny többszörösét veszi alapul, mint például a Hitelintézetek és pénzügyi csoportok szanálásáról szóló törvény (SAG) 172. § (3) bek. 2. pontja 2014 óta. Az elért gazdasági előny alapján meghatározott felsőhatár jelentős mértékben különbözik ugyan az elért gazdasági előny többszörösét alapul vevő felsőhatártól, azonban a funkciójukkal és ezáltal a dogmatikai koncepciójukkal szemben azonos kritikai észrevételek tehetők.³⁸

Az elért gazdasági előny alapján megállapított felsőhatár meghatározási módjának azonban nem csak uniós jogi alapjai vannak. Már az 1958 és 2005 között hatályban lévő Versenykorlátozás ellenes törvény kartell ellenes joganyaga is az elért gazdasági előny háromszorosáig terjedő felső határt irányzott elő.³⁹ Ezt a szabályozási mechanizmust a 2005. évi Villamosenergiáról- és gázellátásról szóló törvény 95. § szakasza is átvette. A felső határ ilyesfajta meghatározása nemzetközileg is igen elterjedt. Így az 1984. évi Insider Trading Sanction Act is az elért gazdasági előny háromszorosát határozza meg a felső határként.⁴⁰

Függetlenül attól, hogy a felsőhatár meghatározása során az elért gazdasági előnyt vagy annak a többszörösét veszik alapul, a bírságtételek meghatározásának ezen módja alapvető kérdéseket vet fel. Gyakran képezi a vita tárgyát – hasonlóan a bevételalapú felsőhatárhoz – hogy a szabályozás megfelelő mértékben eleget tesz-e a meghatározottság alapelvének, mert a konkrét felsőhatárt csak utólag lehet megállapítani,⁴¹ így ez nagy mozgásteret biztosít a jogalkalmazónak,⁴² amely nem biztosít megfelelő alkotmányossági korlátokat. A jogalkalmazó azon mozgásteret,

Wertpapierhandelsrecht, 7. Kiadás, Köln 2019, WpHG § 120 Rn. 378.

³⁷ 596/2014/EK rendelet

³⁸ Lásd az előny fogalmának meghatározottsági követelmény alapján történő különbségéről: ACHENBACH: Verfassungswidrigkeit variabler Obergrenzen der Geldbußzumessung bei Kartellrechtsverstößen?, *WuW* 2002, 1154 (1160 f.); ACHENBACH: Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen, *wistra* 2018, 13 (19). Ugyanakkor véleményem szerint kérdéses, hogy a Szabs. tv. 17. § (4) bekezdésének indoka valóban alkalmazható-e. Érvelni lehetne ugyanis azzal, hogy a bizonyosság elvét másképp kell értelmezni a bírság kivetésre kerülő része esetében.

³⁹ Az ezzel összefüggő nehézségekkel kapcsolatban lásd MEESSEN: Die 7. GWB-Novelle - verfassungsrechtlich gesehen, *WuW* 2004, 733 (739 f.); Vö. STAEBE: in SÄCKER: *Berliner Kommentar zum Energierecht*, 4. kiadás 2019, EnWG § 95, Rn. 40.

⁴⁰ Sec. 2 of the Insider Trading Sanctions Act of 1984.

⁴¹ ACHENBACH: Das Höchstmaß der Verbandsgeldbuße wegen Kapitalmarkt-Straftaten, *WM* 2018, 1337 (1340); ACHENBACH: Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen, *wistra* 2018, 13 (19).

⁴² ACHENBACH: Das Höchstmaß der Verbandsgeldbuße wegen Kapitalmarkt-Straftaten, *WM* 2018, 1337 (1340); ACHENBACH: Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen, *wistra* 2018, 13 (19); ACHENBACH: Verfassungswidrigkeit variabler Obergrenzen der Geldbußzumessung bei Kartellrechtsverstößen?, *WuW* 2002, 1154 (1159 f.).

amelyet a szorzószámmal való bírságmegállapítás lehetővé tesz, elvi szinten különbözik attól a mozgástértől, amelynek a büntetés és bírságkiszabás során állandóan fenn kell állnia, hogy az eset minden körülményét figyelembe lehessen venni.⁴³ Az a tény, hogy a cselekmény elkövetése előtt a bírságnak nincs abszolút felső határa, nem mond ellent a már említett elvnek, sem a német sem az uniós meghatározottság alapelve tekintetében.⁴⁴ Számomra egy másik szempont tűnik meghatározónak. A bírság absztrakt alsó és felső határának a ténylegesen elért előnyhöz való igazítása nem koherens a szabályozással és jogilag nem igazolható. Teljesen esetleges tételkeret-meghatározásokhoz vezet. A jogalkotónak azonban a szankció meghatározásakor a jogsértés súlyához igazodó jogkövetkezményeket kell megalkotnia. Ezzel szemben a felügyeleti szervek, illetve a bíróságok feladata az egyes esetekben a konkrét körülmények figyelembevétele a szankció kiszabása során. Arról azonban nincs egységes álláspont, hogy egy szabálysértés súlya az azzal elért előny többszöröséig terjedne.⁴⁵ Az előny el is maradhat, adott esetben sokkal nagyobb is lehet és egyes esetekben tisztán esetleges mértékű. Ezért véleményem szerint az előny, mint a bírság tételkeretének absztrakt tényezője, teljesen alkalmatlan különösen arra, hogy a pénzbírság büntetést szolgáló része absztrakt felső határának az alapja legyen. Ugyanez az érv, vagyis, hogy konkrét tényezőket vesznek alapul az absztrakt bírságtételek megállapításakor, ugyanúgy megemlíthető a bírság összegének a bevétel összegéhez való igazítása során. A felső határ ez esetben is konkrét körülmények függvénye és csak utólag állapítható meg. Itt azonban fennáll egy rendszertani különbség. Az utóbbi eset alapvetően megengedhető, csak jogtechnikai szempontból igényel megfontolást a megvalósítása. Az elért előny alapján történő bírság kiszabása ezzel szemben alapvetően aggályos.

A pénzbírság felső határának a vállalat bevételeéhez való igazítása alapvetően egy támogatandó megfontoláson alapul. A pénzbírságnak az azonos súlyú jogsértések esetén azonos súlyúaknak kell lenniük, ami a vállalat gazdasági teljesítőképességétől is függ.⁴⁶ Bár az európai és német jogalkotó ezt jobban is megvalósíthatta volna, például a pénzbüntetés esetén is alkalmazott napi tétel-rendszerrel vagy az osztrák jogban is alkalmazott pénzbírság esetén.⁴⁷ Noha ez a rendszer is egy becsült abszolút felső határt tartalmaz,⁴⁸ azonban ez nem kógens rendelkezés.⁴⁹ Véleményem szerint a napi tételek számát abszolút módon kellene maximalizálni, a napi tételek mértékét

⁴³ BVerfGE 105, 35 (154 ff.); *Remmert*, in: Maunz/Dürig-GG, Loseblatt, 92. EL 2020, Art. 103 Abs. 2 Rn. 98 m.w.N.

⁴⁴ Lásd még BÖSE – JANSEN: in: SCHWARK – ZIMMER (Szerk.): *Kapitalmarktrechtskommentar*, 5. Kiadás, München 2020, WpHG § 120 Rn. 96, akik a szabadságvesztés kiszabásának lehetőségének hiányára is hivatkoznak; vö. BIERMANN: in IMMENGA – MESTMÄCKER: *Wettbewerbsrecht*, 6. Kiadás 2020, GWB § 81 Rn. 450.

⁴⁵ Az előny többszöröse és a felelősség közötti hiányzó összefüggéshez lásd. még MEESSEN: *Die 7. GWB-Novelle - verfassungsrechtlich gesehen*, *WuW* 2004, 733 (742)

⁴⁶ Lásd a pénzbüntetéssel kapcsolatos párhuzamról: OLG Düsseldorf, Urt. v. 26.06.2009 – 2a Kart 2 – 6/08, juris, Rn. 610 im Vorgang zur Grauzementkartellentscheidung des BGH

⁴⁷ Lásd VbVG-Österreich 4. §

⁴⁸ Mint például VbVG-Österreich 4.§ 2 bekezdésben

⁴⁹ Lásd. HASSEMER – DALLMEYER: *Gesetzliche Orientierung im deutschen Recht der Kartellgeldbußen und das Grundgesetz*, Baden-Baden 2010, S. 42.

pedig a bevételtől függően relatív módon kellene behatárolni, hasonlóan ahhoz, ahogy az észak-rajna-vesztfáliai társasági büntetőtörvény tervezetében szerepelt.⁵⁰ Egy ilyen megoldás jobban eleget tenne a meghatározottság követelményének, mint a mostani rendszer. Másrészt pedig kiküszöbölné azokat a hátrányokat, amelyek egy abszolút felső határt tartalmazó rendszerből adódnak. Ezt az álláspontot képviseli a Bundesgerichtshof is, amikor azt mondja, hogy egy abszolút napi tétel felső határának vagy olyan magasnak kell lennie, hogy azáltal meghatározatlan lenne és pusztán alibi funkciót töltené be, vagy pedig olyan alacsony szinten kell meghatározni, hogy a nagybevételű társaságok esetén nem bírna visszatartó erővel.⁵¹ Ezen kívül a bevétel helyett a nyereséget vagy a hozamot lehetne a mérlegelés tárgyává tenni. Ezzel a koncepció azonban a sajátosságaitól eltekintve egyáltalán nincs messze a mostani megoldástól, csak egy másik, rendszertanilag világosabb szabályozási technikát alkalmaz.⁵²

A felsőhatár meghatározása során a gazdasági előny figyelembe vétele mellett nem szól egyetlen büntetés kiszabási érv sem.⁵³ Bár az előny az elkövetett cselekmény egyik következménye, az előny többszöröse azonban nem. Ebből kifolyólag adódik a kérdés, hogy egy ilyen bírságtétel a cselekmény absztrakt jogellenességét a bűnösség mértékének megfelelően képezi-e le. A bűnösség elve a szabálysértési jogban is érvényesül.⁵⁴ Ez nem csak a bírságolást limitálja az egyes esetekben, hanem határt szab a törvényhozás számára is a bírság tételkeretének meghatározása során a túlzott büntetés tilalma, a bűnösség fokához igazodó büntetés, valamint az ésszerű és hatékony büntetés követelményének formájában.⁵⁵ A bírságtétel ezen meghatározása csak akkor sértené a bűnösség elvét, ha az előírányzott keretek az elképzelhető legsúlyosabb esetekhez viszonyítva sem lennének a cselekmény tárgyi súlyához és a bűnösség fokához igazodóak. Ez viszont tág mozgásteret biztosít a jogalkotó számára. A bűnösség elvének megsértése így nehezen elképzelhető. A szövetségi alkotmánybíróság is abból indul ki, hogy a jogalkotó számára megengedett, hogy a pénzbírságot törvényi szintű szabályozással a szabálysértéssel elért gazdasági előny többszörösében állapítsa meg.⁵⁶ Sokkal inkább a szabályozás ésszerűsége a kérdés, mintsem az, hogy alkotmányossági szempontból a szabályozás összeegyeztethető-e az európai uniós primer joggal. A megkövetelt előny esetlegessége miatt nem alkalmas a jogsértés súlyának meghatározására. A szabályozás ezen módjának, valamint a szorzótényezők alkalmazása olyan egykori jogrendszerekre emlékeztet, amelyekben a bűnösség, vagy az egyéni körülmények kisebb súllyal estek latba. Így szabályozta például

⁵⁰ Lásd. VerbStrG-E 6. §,

<https://www.landtag.nrw.de/portal/WWW/dokumentenarchiv/Dokument/MMI16-127.pdf>
(30.01.2021).

⁵¹ Lásd BGH NZKart 2013, 195 (199) - Grauzementkartell.

⁵² Különösen abból a szempontból, hogy a vállalatcsoport bevétele irányadó lehet-e, valamint, hogy a forgalom, eredmény vagy nyereség lehet-e kiindulópont.

⁵³ Lásd: BIERMANN: in IMMENGA – MESTMÄCKER: *Wettbewerbsrecht*, 6. Kiadás 2020, GWB § 81 Rn. 449 f.

⁵⁴ BVerfGE 9, 167 (169).

⁵⁵ Lásd BVerfG NJW 1990, 1900 (1901), wo auf die zu Strafen entwickelte Rspr., etwa BVerfG NJW 1970, 1453, hivatkozással; BVerfG NJW 1987, 43 (48); NJW 1990 31 (38); NJW 1992, 2947 (2948); BVerfGE 105, 35.

⁵⁶ Lásd BVerfG NJW 1990, 1900 (1901).

különösen a római jog a (magánjogi) *actio furti* által, hogy aki lopást követ el, az eset többi körülményétől függően a dolog értékének kettőtől négyszereséig terjedő értékét kellett visszaszolgáltatnia.⁵⁷ A német jog számára sem ismeretlen az érték többszöröséig terjedő büntetések, például a Birodalmi Adózási rend⁵⁸ adóbüntetőjogában vagy a vámbüntetőjogban.⁵⁹ Ezeket a szabályokat azonban később a bűnösség elvére tekintettel is⁶⁰ lépésenként megszüntették.⁶¹ Az előny felszorozásával kapott bírság során nem csak a jogsértés súlyával való arányosság hiányzik, hanem ezen felül a kapott bírság összege sem igazodik a címzettek gazdasági teljesítőképességéhez, és így azokat teljesen eltérő mértékben érinti. A modern jog azonban lehetővé teszi, hogy különbséget tegyünk a jóvátételi és a büntetési funkció között. Míg az előny természetesen csak a jóvátétel absztrakt meghatározásához elegendő (és a címzettek számára visszatartó ereje is van, mivel megakadályozza, hogy a jogsértés gazdaságilag kifizetődő legyen), addig a büntetési funkció tekintetében az előnyt csak a bírságkiszabás egyik elemeként kellene számításba venni. A jóvátételi és büntetési funkció közötti különbségtétel így ezáltal minden ok nélkül feladásra kerül. Ezáltal pedig a szabálysértési jogban eddig is fennálló nehézségek csak még súlyosabbak lesznek. Az általános szabályok szerint a pénzbírság jóvátételi funkciója a főszabály, a Szabstv. 29a. és 30. §§ szakaszai alapján viszont csak szubszidiárius és így kivételt képez.

A pénzbírságok esetén továbbra is világossá kell tenni, hogy annak melyik része szolgálja a büntetést és melyik a jóvátételt. Ez a követendő álláspont szerint nem csak a bírósági döntésekre érvényes,⁶² hanem a pénzbírsággal kapcsolatos döntésekre is.⁶³ Így a Szabstv. 17. § (4) bekezdés alapján a gazdasági előnynek a bírság kiszabása során az alsó határt kell képeznie, még akkor is, ha a gyakorlatban ezáltal sokszor lemondanak a jóvátételi részről.⁶⁴ A pénzbírság jóvátételi és büntető

⁵⁷ Lásd KASER: *Das römische Privatrecht – Erster Abschnitt*, 2. Kiadás, München 1971, S. 616.

⁵⁸ Lásd például § 373 AO i.d.F. v. 1919. korábbi jogfejlődésről HIS: *Das Strafrecht des deutschen Mittelalters*, Zweiter Teil: Die einzelnen Verbrechen, Weimar 1935, S: 57 ff.; Vö. RÜPING: Geldstrafe und Buße. Zur Entwicklung der öffentlichen Strafe, *ZStW* 85 (1973), S. 672 (684 f.)

⁵⁹ Vö. Gesetzes zur Erweiterung des Anwendungsgebiets der Geldstrafe und zur Einschränkung der kurzen Freiheitsstrafen (a pénzbüntetés alkalmazási körének kiterjesztéséről és a rövid szabadságvesztés büntetések korlátozásáról szóló törvény) 1. § (2) bekezdését, RGBI. I, 1921, 1604; Vö. FRANK: *Das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich*, 18. Kiadás, Tübingen 1931, § 27 I, § 1 I 3.

⁶⁰ So BGH NSTZ 2006, 231 (232 f.), azonban elsősorban adózási okokból; ezekre az okokra korlátozva BGH, Beschl. v. 17.01.2013 – 3 StR 167/13, BeckRS 2014, 5757, Rn. 43; vgl. auch BVerfG NJW 1990, 1900 (1901).

⁶¹ NIESE: Das Steuerstrafverfahren: *ZStW* 70 (1958) (338); RUTKOWSKI – GÖHLER – BUDDENDIEK – LENZEN: Multipliarstrafen, in: BUDDENDIEK – RUTKOWSKI (Szerk.): *Lexikon des Nebenstrafrechts*, München, 42. EL 2019; vö. auch BT-Drs. III/2150, S. 163: "összeegyeztethetetlen az új bírságrendszer alapgondolatával [...]". Vö. KLUSMANN: in: WIEDEMANN (Szerk.): *Handbuch des Kartellrechts*, 4. Kiadás, München 2020, § 57 Rn. 93.

⁶² So BGH NSTZ 2006, 231 (232 f.), azonban elsősorban adózási okokból; ezekre az okokra korlátozva BGH, Beschl. v. 17.01.2013 – 3 StR 167/13, BeckRS 2014, 5757, Rn. 43; vgl. auch BVerfG NJW 1990, 1900 (1901).

⁶³ Mindenesetre a jelentős előnynél: BeckOK OWIG/Sackreuther, § 17 Rn. 134 m.w.N.; amennyiben a Szabstv. 66.§ (3) jogállamisági okokból megszorítóan értelmezzük.

⁶⁴ Lásd mint például a kartelljog esetén BACH: Kartellbußgelder und Schadensersatz: Ansätze zur Konfliktlösung, in: Studienvereinigung Kartellrecht e.V. (Szerk.), *Festschrift für Canenbley*, München 2012, 15 (20).

részének⁶⁵ az Épkertv. szerinti vegyítése azonban különösen problematikus. Már az sem egyértelmű, hogy a Szabstv 17. § (4) bekezdés érvényesül-e, vagyis, hogy a pénzbírság összegének magasabbnak kell lennie, mint az elért előnynek, vagy épp ellenkezőleg, egy tisztán büntető bírság is kiszabható, ami az elért gazdasági előny összegét nem éri el. A Hitelintézetek és pénzügyi csoportok szanálásáról szóló törvényben (SAG) és a Bankjogi törvényben (KWG) a jogalkotó az előny többszöröséig terjedő határral egybevágó, a Szabstv. 17.§ (4). bekezdésének megfelelő előírást foglalt törvénybe. Ezen felül ott arról is rendelkezik, hogy a Szabstv 17.§ (4) bekezdése továbbra is alkalmazandó.⁶⁶ Az Épkertv. 120. § szakasza nem tartalmaz ehhez hasonló szabályt; ott összességében az előny csak a bírság felső tételének meghatározása során irányadó. A Szabstv. 17.§ (4) bekezdés (A felső határ átlépése a jóvátétel érdekében) kombinációja egy elért előny alapján számított felső határral eleve nem lenne elképzelhető.⁶⁷ Azokon a területeken, ahol az előny többszöröséig terjedő felső határt alkalmaznak, a Szabstv. 17.§ (4) bekezdését részben, más rendelkezések nélkül is, alkalmazhatónak tartják.⁶⁸ Mindazonáltal az előny többszöröse és pusztán az előny alapulvétele között olyan különbség áll fenn, ami nem igazolható.⁶⁹ Ráadásul a Piaci Visszaélésekről szóló törvény sem ír elő olyan alsó határt, a 30. cikk (2) b) pontja alapján csak a lehetőségének kell fennállnia.

A pénzbírságnak a kártérítéshez való viszonya is tisztázásra szorul. Mindenesetre, amennyiben a kártérítés összegét már megfizették, vagy arról véglegesen döntöttek,⁷⁰ úgy azt az előny meghatározása során a Szabstv. 17.§ (4) bekezdés keretei között figyelembe kell venni. Az elért gazdasági előny alapján meghatározott Épkertv. szerinti felső határ esetén a bírságtételt csökkenteni kellene, még ha absztrakt, a büntetési funkciót szolgáló bírságtételről van is szó. Hasonló problémát jelent, ha a kártérítést csak a pénzbírság összegének megállapítása után fizetik meg. Itt is – mint a Szabstv. 17.§ (4) keretében⁷¹ – a Szabstv 99. § szakaszát is analóg módon lehetne alkalmazni azzal, hogy ezt az összeg a jóvátételi részből levonva visszatérítésre kerülne. Anyagi jogi szempontból ez a meggyőzőbb megoldás. Különösen azt figyelembe véve, hogy amíg nem fizették meg a kártérítést, a

⁶⁵ Lásd még ACHENBACH: Das Höchstmaß der Verbandsgeldbuße wegen Kapitalmarkt-Straftaten, *WM* 2018, 1337 (1340).

⁶⁶ Ezen előírások értelmezési nehézségeihez lásd ACHENBACH, Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen, *wistra* 2018, 13 (20 f.).

⁶⁷ Vö. SPOERR: in: ASSMANN – SCHNEIDER – MÜLBERT (szerk.): *Wertpapierhandelsrecht*, 7. kiadás, Köln 2019, WpHG § 120 Rn. 386; nem világos BaFin, *WpHG-Bußgeldleitlinien II*, Februar 2017, S. 9; a.A.: BÖSE – JANSEN: in: SCHWARK – ZIMMER (szerk.): *Kapitalmarktrechtskommentar*, 5. kiadás, München 2020, WpHG § 120 Rn. 101.

⁶⁸ So für § 81 GWB i.d.F. bis 2005, Vö. BACH: Kartellbußgelder und Schadensersatz: Ansätze zur Konfliktlösung, in: Studienvereinigung Kartellrecht e.V. (szerk.), *Festschrift für Canenbley*, München 2012, 15 (19); a bírósági gyakorlat is azon az állásponton volt, hogy legalább a többletbevétel összegének megfelelő bírságot kell kiszabni, vö.: BGH NJW 3792 (3795) - Papiergroßhandel

⁶⁹ Lásd még BMJV, *Handbuch des Nebenstrafrechts*, 3. kiadás 2018, Rn. 236, az előny meghaladhatja a többletbevétel háromszorosát.

⁷⁰ Lásd MITSCH (szerk.): *Karlsruher Kommentar zum Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*, 5. kiadás, München 2018, § 17 Rn. 129 m.w.N.

⁷¹ Lásd még MITSCH (szerk.): *Karlsruher Kommentar zum Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*, 5. kiadás, München 2018, § 17 Rn. 129; BACH: Kartellbußgelder und Schadensersatz: Ansätze zur Konfliktlösung, in: Studienvereinigung Kartellrecht e.V. (szerk.), *Festschrift für Canenbley*, München 2012, 15 (19 f.).

pénzbírság akár a gazdasági teljesítőképeséget is veszélyeztetné, ami megnehezíti a kártérítés megfizetését. Ezt a konstrukciót is nehéz azonban komoly érvekkel alátámasztani az Épkertv. bírságkiszabási rendszerének büntetőfunkciója miatt.⁷² Mindezek a megfontolások azonban feltételezik, hogy fennáll egy kártérítési igény is, mint pl. a BGB 826. §, az Épkertv 97. § és 98. §-ai alapján, amelyet azonban a piacbefolyásolás esetén a legtöbb esetben nem feltételeznek.⁷³ Így ennek a gyakorlati következményei korlátozottak, a problémát általánosságban a választott szabályozási technika jelenti. Mindaddig a Társasági szankciós törvény tervezetében annyi mindenképp pozitívan értékelendő, hogy a jóvátételi részt konzekvensen elhagyja és a jóvátételt a szankció mellett követeli meg.⁷⁴

4. Konklúzió

Összefoglalásként azt lehet mondani, hogy a pénzügyi szektor pénzbírságainak szabályozásában az utóbbi idő jogfejlesztésének több problematikus tendenciája is megfigyelhető. Az alternatív felső határ meghatározás, amely rendszertanilag nem értelmezhető tényezőkhöz kapcsolódik, azt a benyomást kelti, hogy egy lehetőleg magasabb összegű bírságra kell törekedni minden esetben, függetlenül a ténybeli vagy rendszertani érvektől. Nem meggyőző az a jogalkotói döntés, hogy a hatóságok és a bírók számára a három számítási alapján a legmagasabb kapott összeg az irányadó. Ennek a szabályozásnak csak kis részben van európai jogi alapja; a német jogalkotó – az európai joggal összeegyeztethető módon is⁷⁵ – választhatott volna egyet a három bírságkiszabási mód közül, vagy meghagyhatta volna az eljáró bíró⁷⁶ mérlegelésének a tételkeret kiválasztását. Ez a jogalkotói megoldás különösen azért érdekes, mert sok ettől függetlenül rendelkezésre álló mechanizmust a gyakorlatban nem alkalmaznak, úgyhogy ez kétségessé teszi a szabályozás szükségességét. Különösen az európai szintéren is reneszánszát élő, ugyanakkor meghaladottnak hitt, az előny többszöröséből számított pénzbírság az, amire kritikus szemmel kell tekinteni. Konkrét javaslatként az lenne támogató, ha a bírságtételek napi tétel

⁷² Für § 81 GWB i.d.F. bis 2005 hat der BGH Schadensersatz aber als Argument für eine reine Ahndungsgeldbuße gelten lassen, vgl. BGH NJW 3792 (3795) – Papiergroßhandel.

⁷³ Vö. WORMS: in: ASSMANN – SCHÜTZ – BUCK-HEEB (Szerk.): *Handbuch des Kapitalanlagerechts*, 5. Kiadás, München 2020, § 10 Rn. 106; Vö. REUTER: Schadensersatz und Bußgelder zu Lasten des Unternehmens bei Ad hoc-Pflichtverstößen: Ein Verstoß gegen die Grundrechte und die Treuepflicht der Aktionäre?, *NZG* 2019, 321.

⁷⁴ Lásd BT-Drs. 19/23568 S. 51, 68, 120.

⁷⁵ So bzgl. der umsatzbezogenen und absoluten Obergrenze TEIGELLACK – DOLFF: Kapitalmarktrechtliche Sanktionen nach dem Regierungsentwurf eines Ersten Finanzmarktnovellierungsgesetzes – 1. FiMaNoG, *BB* 2016, 387 (390) unter Verweis darauf, dass die VO (EG) Nr. 596/2014 – anders als die Transparenzrichtlinie – die Maßgeblichkeit des höheren Wertes nicht vorschreibt; Stellungnahme des DAI zum Referentenentwurf zum Finanzmarktnovellierungsgesetz vom 18.11.2015, S. 14, unter https://www.dai.de/files/dai_usercontent/dokumente/positionspapiere/2015-11-18%20DAI-Stellungnahme%20FimanoG.pdf (letöltve: 30.01.2021); auch bezüglich der vorteilsbezogenen Obergrenze in Art. 30 Abs. 2 lit. ha VO (EG) Nr. 596/2014 gibt es nur die Verpflichtung, diese Möglichkeit der Behörde einzuräumen; die Maßgeblichkeit des höheren Betrags ist dort nicht vorgesehen.

⁷⁶ Lásd: SPOERR: in: ASSMANN – SCHNEIDER – MÜLBERT (Szerk.): *Wertpapierhandelsrecht*, 7. Kiadás, Köln 2019, WpHG § 120 Rn. 383, der dies allerdings als eine Frage des Regulierungsstils einordnet.

alapúak lennének és a büntető és jótételi funkció között éles különbséget tennének.

Irodalomjegyzék

- ACHENBACH, Hans: Das Höchstmaß der Verbandsgeldbuße wegen Kapitalmarkt-Straftaten, *WM* 2018, 1337 ff.
- ACHENBACH, Hans: Neue Sanktionen im Finanzmarktrecht – alte und neue Zweifelsfragen, *wistra* 2018, 13 ff.
- ACHENBACH, Hans: Verfassungswidrigkeit variabler Obergrenzen der Geldbußzumessung bei Kartellrechtsverstößen?, *WuW* 2002, 1154 ff.
- ASSMANN, Heinz Dieter – SCHNEIDER, Uwe H. – MÜLBERT, Peter O. (Szerk.), *Wertpapierhandelsrecht*, 7. Kiadás, Köln 2019.
- ASSMANN, Heinz Dieter – SCHÜTZE, Rolf A. – BUCK-HEEB, Petra (Szerk.), *Handbuch des Kapitalanlagerechts*, 5. Kiadás, München 2020
- BACH, Albrecht: Kartellbußgelder und Schadensersatz: Ansätze zur Konfliktlösung. In: Studienvereinigung Kartellrecht e.V. (Szerk.), *Festschrift für Canenbley*, München 2012, 15 ff.
- BARTH, Christoph – BUDDE, Stephanie: „Die Strafe soll nicht größer sein als die Schuld“ Zum Urteil des BGH in Sachen Grauzement und den neuen Leitlinien für die Bußgeldzumessung, *NZKart* 2013, 311 ff.
- BUCK-HEEB, Petra – POELZIG, Dörte: Die Verhaltenspflichten (§§ 63 ff. WpHG n. F.) nach dem 2. FiMaNoG – Inhalt und Durchsetzung, *BKR* 2017, 485 ff.
- BUDDENDIEK, Hans – RUTKOWSKI, Jörg (Szerk.): *Lexikon des Nebenstrafrechts*, München, 42. EL 2019.
- BÜLTE, Jens: *Ordnungswidrigkeitenrecht*, 6. Kiadás, München, 2020.
- Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, WpHG-Bußgeldleitlinien II, Stand: Februar 2017.
- Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, *Handbuch des Nebenstrafrechts*, 3. Kiadás 2018.
- CIRENER, Gabriele – RADTKE, Henning – RISSING-VAN SAAN, Ruth – RÖNNAU, Thomas – SCHLÜCKEBIER, Wilhelm (Szerk.): *Strafgesetzbuch – Leipziger Kommentar. Großkommentar. Bd. 1, 13. Kiadás, Berlin 2020.*
- DANNECKER, Gerhard: Nullum crimen, nulla poena sine lege und seine Geltung im Allgemeinen Teil des Strafrechts, in: Dannecker, Gerhard (Szerk.), *Festschrift für Otto*, Köln 2007, 25 ff.
- Deutsches Anwaltsinstitut, Stellungnahme zum Referentenentwurf zum Finanzmarktnovellierungsgesetz vom 18.11.2015, unter https://www.dai.de/files/dai_usercontent/dokumente/positionspapiere/2015-11-18%20DAI-Stellungnahme%20FimanoG.pdf (zuletzt aufgerufen am 30.01.2021).
- FRANK, Reinhard: *Das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich*, 18. Kiadás, Tübingen 1931.
- GRAF, Jürgen Peter (Szerk.): *BeckOK OWiG*, München 2021.

- HASSEMER, Winfried – DALLMEYER, Jens: *Gesetzliche Orientierung im deutschen Recht der Kartellgeldbußen und das Grundgesetz*, Baden-Baden 2010. <https://doi.org/10.5771/9783845223957>
- HIS, Rudolf: *Das Strafrecht des deutschen Mittelalters*, Zweiter Teil: Die einzelnen Verbrechen, Weimar 1935.
- IMMENGA, Ulrich – MESTMÄCKER, Ernst-Joachim (Szerk.): *Wettbewerbsrecht*, 6. Kiadás, München 2020.
- KALLMAYER, Axel – HAUPT, Heiko: Die Urteile des EuG zum Fernwärmerohrkartell - Die Bußgeldleitlinien der Kommission auf dem Prüfstand, *EuZW* 2002, 677 ff.
- KASER, Max: *Das römische Privatrecht – Erster Abschnitt*, 2. Kiadás, München 1971.
- MAUNZ, Theodor – DÜRIG, Günter (Begr.): Grundgesetz, Loseblatt, Stand: 92. EL 2020.
- MEESEN, Karl M.: Die 7. GWB-Novelle - verfassungsrechtlich gesehen, *WuW* 2004, 733 ff.
- MEYER, Andreas – VEIL, Thomas – RÖNNAU, Rüdiger (Szerk.): *Handbuch zum Marktmissbrauchsrecht*, München 2018.
- MITSCH, Wolfgang (Szerk.): *Karlsruher Kommentar zum Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*, 5. Kiadás, München 2018.
- NIESE, Wemer: Das Steuerstrafverfahren, *ZStW* 70 (1958), 337 ff. <https://doi.org/10.1515/zstw.1958.70.3.337>
- POELZIG, Dörte: Durchsetzung und Sanktionierung des neuen Marktmissbrauchsrechts, *NZG* 2016, 492 ff.
- REUTER, Alexander: Schadensersatz und Bußgelder zu Lasten des Unternehmens bei Ad hoc-Pflichtverstößen: Ein Verstoß gegen die Grundrechte und die Treuepflicht der Aktionäre?, *NZG* 2019, 321 ff.
- RÜPING, Hinrich: Geldstrafe und Buße. Zur Entwicklung der öffentlichen Strafe, *ZStW* 85 (1973), 672 ff. <https://doi.org/10.1515/zstw.1973.85.3.672>
- SÄCKER, Franz Jürgen (Szerk.): *Berliner Kommentar zum Energierecht*, 4. Kiadás, Frankfurt a. M. 2019.
- SATZGER, Helmut: Mutual Recognition in Times of Crisis – Mutual Recognition in Crisis? An Analysis of the New Jurisprudence on the European Arrest Warrant, *EuCLR* 2018, 317 ff. <https://doi.org/10.5771/2193-5505-2018-3-317>
- SCHWARK, Eberhard – ZIMMER, Daniel (Szerk.): *Kapitalmarktrechtskommentar*, 5. Kiadás, München 2020.
- STAUB, Hermann (Begr.): *Handelsgesetzbuch*, Bd. 7/2, 5. Kiadás, Berlin 2012.
- SZESNY, André M. – KUTHE, Thorsten (Szerk.): *Kapitalmarkt Compliance*, Heidelberg, 2. Kiadás 2018.
- TEIGELLACK, Lars – DOLFF, Christian: Kapitalmarktrechtliche Sanktionen nach dem Regierungsentwurf eines Ersten Finanzmarktnovellierungsgesetzes – 1. FiMaNoG, *BB* 2016, 387 ff.
- TIMMERBEIL, Sven – BLOME, Max-Niklas: Steter Tropfen höhlt den Stein – Die "wirtschaftliche Einheit" im deutschen Kartellrecht nach der 9. GWB-Novelle, *BB* 2017, S. 1544.

-
- VOET VAN VORMIZEELE, Philipp: Kartellrecht und Verfassungsrecht, *NZKart* 2013, 386 ff.
 - MONTAG, Frank – SÄCKER, Franz Jürgen – BIEN, Florian – MEIER-BECK, Peter (Szerk.): Münchener Kommentar zum Wettbewerbsrecht, 3. Kiadás, München 2020.
 - WIEDEMANN, Gerhard (Szerk.): *Handbuch des Kartellrechts*, 4. Kiadás, München 2020.
-
-